

VECKOBLADET

2017:5

170217

43:e årgången

Lördagsmusik

Helgeandskyrkan

118 februari kl 17

Lovisa Stenberg, flöjt

Gabriela Thür, harpa

Byalagsmöte

Måndagen den 20 februari kl 19 i ABFs lokal, Sunnaväg 14.

Alla är hjärtligt välkomna.

Vi kommer först att prata om följande aktuella frågor.

1 Ny väg in i St Lars-parken från väg 108 i gamla lundavägens förlängning. Trafiken i parken ökar.

2 Snabbcykelstråk Lund-Malmö planeras. Nytt hot mot Gröna stråket och odlingslotterna vid Höje å. Rapport från Trafikverkets informationsmöte i Klostergårdsskolan. Yttrande från Byalaget.

3 Årsmöte enligt särskild dagordning.

4 Övriga frågor

Palestinamöten: Icke-våldsmotstånd i Al Khalil/Hebron

Söndagen den 26 februari kl 11.00-14.00. Brunch, film och berättelser Smålands nation
Kastanjegatan 7, Lund

Söndagen den 26 februari kl 17.30 – 21.00. Fika, film och berättelser ABF Kiliansgatan 9, 3
vån. Lund

Unikt tillfälle att möta Anas Amro och Izzat Karake från den internationellt uppmärksammade icke-våldsorganisationen [Youth Against Settlements](#).

I år går okkupationen av Palestina in på sitt 50:e år och den stängda Shuhada-gatan i Hebron har blivit en tydlig symbol för Israels kränkning av rörelsefriheten och många andra mänskliga rättigheter.

Välkomna att lyssna till berättelser om livet under okkupation och om att organisera icke-våldsmotstånd. Izzat och Anas kommer att berätta om Youth against settlements arbete och situationen i Hebron. De visar även en film som belyser okkupationens vardag.

Hebron är den enda staden på Västbanken som har bosättare även mitt i stadskärnan. I staden finns ca 600 bosättare och därtill soldater som bland annat bemannar vägspärrarna. Staden är uppdelad i olika administrativa områden vilket starkt begränsat palestiniernas rörelsefrihet, speciellt i de delar som kontrolleras av israeliska armén.

Sammandrabbningar mellan bosättare, soldater och palestinier är vardagsmat i Hebron. Youth against settlements har valt att organisera ett icke-våldsmotstånd mot okkupationen, bland annat genom dokumentera människorättskränkningar, anordna kampanjer och demonstrationer samt upplysa palestinier om sina rättigheter med mera.

Samarrangemang mellan Palestinagrupperna i Lund, Ung Vänster, Svenska freds, Smålands nation, ABF, SKV, Socialdemokraternas internationella förening. Språket är engelska.

Där fick du, vinter! av Gunnar Stensson

Foto: Claes Fleming (från Facebook)

I onsdags var jag nere vid Höje å för att kolla hur det gått med vintergäcken efter den senaste köldknäppen. Jo då, de stack trotsigt upp genom snötäcket, lysande gula och med tjocka stjälkar. Livet gäcker alltid kölden.

Ang. Världsordningen

Bibi och Donald, de beryktade ledarna för två av världens mäktigaste gangstersyndikat, sammanträffade i onsdags under gemytliga former i Washington. Samtidigt surrade stan av rykten om Donalds lukrativa affärer med Moskvas girige härskare Putin. Världen hukar inför hotet om en ny våg av internationell brottslighet.

Sila mygg och svälja kameler

Snart är det dags av Lucifer

Varje generation har rätt att få uppleva en stor politisk strid mellan vänster och höger. Den senaste var striden om landet skulle gå över till Euro i stället för kronor. Den vann vi, men den här gången är utgången mer oviss. Nästa gång blir väl frågan om anslutning till Nato. Men den här gången gäller det vinsterna i välfärden.

Skolan som marknad

Sedan några tiotal år har vi ett skolsystem som har gjort skolan och vården till en marknad. Det är naturligtvis sanslöst att Sverige ensamt i världen har gjort skolorna till en plats där kapitalet har fritt spelrum. Ett väl fungerande skolsystem har ersatts av ett där rektorerna tävlar med varandra om elever genom att erbjuda allt från fria datorer till höga betyg. Skolor kan också välja sina elever genom att placera sig i rätt stadsdelar och undvika besvärliga elevgrupper. De kan vidare låta bli att etablera skolbibliotek och inrättandet av kuratorstjänster vilket underlättar skapandet av överskott. Friskolorna inrättades under intryck av miljöpartiets drömmar om alternativ pedagogik och allmän småskalighet. De flesta är nu uppköpta i stora koncerner som ger sina ägare höga vinster genom att de får lika mycket betalt per elev som de kommunala skolorna. Den rimliga reformen skulle ha varit att förstatliga skolan och dra ner på det s.k. fria skolvalet och återskapa ett fungerande gemensamt system.

Men så långt har ingen vågat gå. I stället har man skisserat ett system där skolornas vinst begränsas. Efter påtryckningar från Vänsterpartiet tillsattes en utredning av Ilmar Reepalu där ägarnas vinst begränsas till 7 procent på nerlagt kapital.

Kampanjen mot Reepalu

Detta blygsamma förslag utsättes nu för en massiv kampanj från näringslivet och de borgerliga. Kampanjen är ännu bara under uppsegling, men redan fylls de borgerliga ledarsidorna med rubriker som att Reepalus förslag måste slängas i papperskorgen.

Friskolorna liksom de privatiserade delarna av vård och omsorg är viktiga för borgarna därför att här blev stora delar av den offentliga verksamheten som dittills inte varit tillgängliga för privatkapitalet nu öppna för vinstgivande företag. Därför kommer striden om dem också att bli hård. Den har redan börjat och det på traditionellt sätt: lämpliga socialdemokrater har övertalats att ansluta sig till högerpositionen. De kommer att lyftas fram i debatten liksom de (få) personalgrupper man har vunnit för sin sak. Vi kan vänta en kampanj där näringslivet genom Timbro m.fl. kommer att överösa oss med material i brevlådorna.

Vem riktar sig då kampanjen till? Jo, det finns en majoritet, också bland borgerliga sympatisörer, som ser det orimliga i att vi göder kapitalägarna med pengar som är avsedda för skolor, vård och omsorg. Man kan gissa att de borgerliga som är för en vinstbegränsning kommer att ansättas hårt och bli färre genom argument om att det viktiga är inte pengarna utan kvaliteten. Därefter är det socialdemokraterna som man hoppas ska kunna överge vinstbegränsningen. Det är redan på väg, men kanske ännu inte i större skala. Till sist är det vi i vänstern som inte lär kunna övertygas. Det var ju Vänsterpartiet som låg bakom tillsättandet av Reepalus utredning. Vår entusiasm för detaljerna i hans förslag är väl måttlig, men vi får nog ställa upp för den. Bäst gör vi nog det genom att backa upp V:s krav på vinstbegränsning som villkor för stöd för S i budgetfrågor.

V måste stå fast

Där kommer V och Jonas Sjöstedt ställas på hårda prov med frågor om vi verkligen vill fälla regeringen. Det är väl möjligt att vi kan kompromissa i någon detaljfråga, men i sak måste vi stå upp för vår åsikt. Det var den vi slogs för i förra valrörelsen så att vi inte hade tid för annat.

Det är S slutliga ställningstagande striden kommer att handla om och det ska bli spännande att uppleva. Till dess gör vi klokt i att samla våra krafter.

Lärarna underkänner skolpolitiken av Gunnar Stensson

Ersätt skolpengen och den nuvarande valfriheten med ett kompensatoriskt system som leder till att skattepengarna hamnar där de behövs och inte hos friskolekoncernernas ägare!

Inför en portalparagraf i skollagen som stadgar att alla elevgrupper måste vara blandade!

Lärarna ska vara lärare, inte vaktmästare, kuratorer eller administratörer!

Läraryrkesförbundets ordförande *Johanna Jaara Åstrand* skrädde inte orden när hon i Sydsvenskan 10/2 underkände den moderata skolpolitiken som föregående dag presenterats av *Niklas Wykman* och *Torbjörn Tegnhammar* (M).

De båda moderata skolpolitikerna krävde rätten att sparka skolledare och rektorer som de inte gillar. På så sätt ökar huvudmännens makt på bekostnad av skolornas självständighet.

Läraryrkesförbundets ordförande vill tvärtom stärka skolledarnas ställning.

”Det är landets lärare och skolledare som är de verkliga experterna på vad den svenska skolan behöver”, påpekar hon.

Bakom kraven på blandade elevgrupper och avskaffande av skolpengen står Sveriges lärare, representerade av Lärarnas Riksförbund och Läraryrkesförbundet.

Hur länge tänker Moderaterna och allianspartierna förlänga dagens destruktiva skolpolitik i konflikt med hela den svenska lärarkåren?

PS. Alla elevgrupper ska vara blandade.

Skolsegregationen har nu gått så långt att fyra procent av landets skolor tar emot en tredjedel av de nyanlända. Samtidigt tar var fjärde skola i Skåne inte emot någon nyanländ alls.

”Vi har stora och ökande problem med likvärdigheten. Därför tycker vi att fler skolor måste vara med och ta emot nyanlända”, sa gymnasieminister Anna Ekström när hon besökte Malmö Latinskola häromdagen.

S vill sätta ett tak för hur många nyanlända som får finnas på en skola. Samtidigt vill de tvinga friskolorna att ta emot fler nyanlända. Frågan kommer upp i på partikongressen i april.

PPS. Skolfusket

Agenda tog igår upp fusket med de nationella proven. Fusket leder till betygsinflation. Betygskurvan stiger och elevernas kunskaper sjunker.

De nationella provens syfte är att säkra betygsstandarderna i viktiga ämnen som matematik och svenska. Systematiskt fusk undergräver syftet. Inte bara elever utan också rektorer och lärare fuskar genom att åsidosätta reglerna för genomförandet av proven och utdela högre betyg är provresultaten berättigar. Varför?

Skolan är beroende av skolpengen. Höga betyg är avgörande för skolans attraktionskraft. Många elever = många skolpengar = god ekonomi. Rektorer på skolor med höga betyg belönas av huvudmännen. Lärare som sätter höga betyg premieras av rektorerna.

Betygsinflation (och lägre kunskapsnivå) är oundvikliga följderna av skolpengssystemet och skolkoncernernas vinstintressen.

Drönarkriget

Att Sverige spelade en viktig roll i USA:s drönarkrig var nytt för mig. Jag trodde att Sveriges satellitverksamhet var av det fredliga och mer vetenskapligt inriktade slaget. Därför återger VB Stig Henrikssons riksdagsinterpellation om det nu finns fler i läsekretsen som var ovetande om detta.

Nedan finns några stycken från Interpellationen och en länk till riksdagens sida där hela texten och så småningom svaret också finns.

red

Till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:303 Sverige och USA:s drönarkrig

Elisabeth Löfgren, pressansvarig på svenska Amnesty, menar att drönarattackerna påstås vara väldigt exakta, men frågan är hur många som egentligen dödas. I Jemen attackerades till

exempel ett helt bröllopsfölje för att man ville komma åt en al-Qaidamedlem som satt i en av bilarna. Så får inte krig föras.

Mindre känt är att Sverige spelar en viktig roll i drönarkriget. Så gott som varje militär operation är beroende av satelliter för support, kommunikation samt övervakning och styrning av stridsaktiviteter. Svenska satellitstationer gör det möjligt för USA att skicka styrsignaler till fjärrstyrda attackdrönare.

Kulturarv under belägring i Palestina av Gunnar Olofsson

Den historiska staden Sebastia, belägen mellan Nablus och Jenin på den norra delen av det ockuperade palestinska Västbanken, har genom tiderna sett en rad härskare och erövrare passera förbi. En gång sannolikt grundad av kanaanéer på 800-talet f.Kr finns staden - och området "Kanaans land" - i Gamla Testamentet hänvisade till som "det förlovade landet", som Gud skall ha givit Abraham och dit Moses förde Israels tolv stammar efter uttåget ur Egypten. Klart är att 3.000 år av historia här, utöver kanaanéer och judar, sett både stenåldersfolk, assyrier, babylonier, perser, greker, romare, bysantiner och osmaner – liksom under en kort period även kristna korsfarare.

Men nu möter Sebastia en ny typ av erövrare. Bosättare med ambitionen att inte bevara, utan tvärtom eliminera, stadens icke-judiska historia till förmån för den judiska. Konkret handlar det om att beslagta det mesta av stadens landområde för konstruktion av den judiska bosättningen Shavei Shomron, stöld, förskingring och förstörelse av arkeologiska fynd och förbud för palestinierna att etablera någon form av turism till detta historiskt höginträsanta område. Israels militär har isolerat platsen. Judiska bosättare förstör palestinsk egendom, och avloppsvatten rinner från Shavei Shomron in på området, ödelägger träd och grödor och hotar invånarnas hälsa.

Israels okänsliga hantering av annan arkeologi än den judiska har sedan många år oroat omvärlden, inte minst FN:s organ för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO). Redan 1967, när den israeliska ockupationen av Västbanken inleddes, började en kamp mellan Israel och UNESCO som fortfarande pågår. Israel har, trots undertecknandet 1999 av Världsarvskonventionen (1972), upprepade gånger trotsat UNESCO:s olika resolutioner att sluta upp med utgrävningar i syfte att undergräva och förändra den arkeologiska historien. Mest känt är rabaldret kring utgrävningar i och omkring Jerusalem – sedan 1981 på UNESCO:s lista över världsarv – inte minst kring Mughrabi-porten vid tempelområdet. Senast i oktober 2016 varnade UNESCO i en resolution Israel för att förändra Jerusalemets kulturella och historiska karaktär – något som lett till att Israel nu avslutat allt samarbete med organisationen.

Den israeliska högerextremistiska regimens ambitioner att judifiera hela det israeliska kulturarvet omfattar många olika åtgärder: från ödeläggelse av icke-judisk arkeologi och inkorporering av palestinsk kultur i det egna arvet – som till exempel den palestinska deserten knafeh som numera internationellt lanseras som israelisk! – över till fortsatt undanhållande av omkring 70.000 palestinska böcker beslagtagna under den etniska rensningen 1948, undertryckande av arabiskt språk och palestinsk kultur i undervisningen och målmedvetna bildningsresor för skolungdom till valda delar av det ockuperade Palestina för att uppmärksamma det specifikt judiska i områdets historia.

”Vi har förberett en lista på 20 arkeologiska platser i Palestina, inklusive staden Sebastia, som vi vill att UNESCO lägger till på världsarvslistan” förklarar Ihab Hajj Daoud på det palestinska Ministeriet för Turism och Antikviteter. Ärendet brådskar. Men när får vi se Sveriges kulturminister Alice Bah Kuhnke, och den svenska regeringen, lyfta ett finger för att aktivt hjälpa det palestinska kulturarvet undan belägring och förstörelse?

---

66 år i skolan 42. 1985-97:9. av Den Gamle

En kväll i mitten av april 1993 stod jag tillsammans med min vän Yemane Kidane från Hässleholm framför bagageinlämningen i Kastrup. Yemane lämnade in den sista stora papplådan med skor, kläder och annat husgeråd som han samlat inför resan till Eritrea. Tjänstemannen bakom disken hade just sänt iväg lådorna och begärde betalning av fraktavgiften, en mycket stor summa pengar. Yemane slog ut med båda händerna. ”Jag har inga pengar.” Men lådorna var redan på väg. ”Vi ställer av dem i London”, fräste tjänstemannen.

Jag var utsedd till valövervakare vid den FN-kontrollerade folkomröstning som skulle göra Eritrea till en internationellt erkänd nation. I London tog vi planet till Eritrea. Donald Boström satt redan där. När vi i gryningen steg ur vid Asmara Airport var det första vi fick syn på en hög bruna papplådor utanför en magasinsbyggnad. Yemane drog en suck av lättnad. Nu återstod bara att forsla godset vidare till hembyn några mil från Asmara.

Asmara var vacker denna klara svala vårmorgon. Vita stenhus, prunkande trädgårdar, slöjor av ljusblå blommor i trädens skira lövverk, palmkantade avenyer, torg, kyrkor, moskéer och hotell. Men vi skulle inte stanna där. Jag skulle till Massawa.

I en landrover färdades jag tillsammans med Donald den branta vägen från ner från Asmara till Massawa vid Röda Havet. Avståndet är 90 km och nivåskillnaden mer än 2000 meter.

Vi bodde i en gammal bungalow vid kusten. Hettan var besvärande och Donald drabbades av denguefeber som höll honom orörlig ett par dygn.

Massawa är en gammal hamnstad med cirka 200 000 invånare. Eftersom svenska fartyg ofta besöker den är hamnarbetarna väl bekanta med svenska svordomar och könsord. Staden hade utsatts för bombningar och artilleribeskjutning sedan EPLF erövrade den 1990. Befolkningen skyddade sig i underjordiska gångar. Hamnmagasinen var förstörda liksom många byggnader i centrum. Massawas tusenåriga ortodoxa kyrka var helt sönderskjuten. Valvbågar av massiv sten stod kvar. Naval base, ett etiopiskt vapenförråd, hade utsatts för intensiv bombning för att förhindra vapnen föll i EPLF:s händer. Där fanns stridsvagnar vars stål smält som smör i den intensiva hettan. Området var avspärrat eftersom det var livsfarligt att beträda.

Massawas centrum ligger på en ö. Enda passagen dit är en lång stenbro. Här stod slutstriden. Eritreanerna anföll efter mörkrets inbrott. De båda stridsvagnar som körde i täten blev helt demolerade. Vi bevittnade en egendomlig ceremoni natten före folkomröstningen. Tusentals

Massawa-bor gick tysta över bron med tända ljus. Stridsvagnsvraken var prydda med levande ljus och såg ut som altaren. Runt om var mörkret kompakt men stjärnorna speglades i det svarta vattnet.

När vallokalerna öppnade följande morgon var gatorna fyllda med människor. Utanför staden röstade nomaderna. Deras dromedarer väntade i stora flockar medan ägarna köade för att lägga sina röster. Folkomröstningen pågick i tre dagar, från 23 till 25 april. Klockan 19 den tredje dagen inleddes röstsammanräkningen. Två reportrar från Le Monde var där. De intervjuade mig eftersom jag var den enda som kunde någon (dålig) franska.

De låsta och förseglade rösturnorna öppnades och röstsedlarna stälptes ut på ett stort bord i en skolsal. Vi observatörer satt på bänkar runt om medan funktionärerna, som nu arbetat 36 timmar, genomförde sammanräkningen. Det var alldeles tyst i lokalen och mycket hett. Så tillkännagavs resultatet. I vår lilla valkrets hade 2 141 röstat för självständighet 5 mot.

Omedelbart efter sammanräkningen exploderade Massawa i ett jubel utan gränser. Bilar for runt med flygande fanor och tjutande sirener. Människorna dansade på gatorna timme efter timme. När vi sent på natten färdades den branta vägen upp till Asmara kunde vi se att samma fest pågick i Dongola och Ghinda och alla de andra samhällena längs de stupande bergssidorna.

Sammanlagt deltog 1 156 280 väljare i omröstningen. 1 820 röstade nej och 328 var ogiltiga. Alla andra röstade ja. Sverige registrerades 6 307 röstberättigade eritreaner av vilka 5 696 röstade ja.

I Asmara kom Yemane med en färgstark bukett blommor till min 60-årsdag. Donald led ännu av denguefeberns efterverkningar och stannade ett par dagar. Själv drabbades jag av öroninflammation efter den nattliga färden från det tropiska Massawa till Asmaras kyliga, tunna höglandsluft. Ganska utmattad anlände jag till Lund den 29 april. För en gångs skull deltog jag inte i 1 maj-firandet.

Folkomröstningen i Lund genomfördes i ABF:s lokaler. Mussie Abraham var huvudansvarig. Ett foto visar hur han påbörjat sammanräkningen tillsammans med eritreanska kvinnoförbundets ordförande Rishan.

Den 24 maj förklarades Eritrea självständigt. Philip Gottlieb deltog som svensk gäst i Asmara. 28 maj hissades Eritreas flagga tillsammans med världens övriga nationers flaggor utanför FN-byggnaden i New York.

Solidaritetsarbete: Personliga minnen från Lunds Afrikagrupp av Ann Schlyter

Denna text var ursprungligen ett föredrag för studenter vid Malmö konsthögskola som handlade om lokalt solidaritetsarbete.

När jag flyttade till Lund 1965 fanns här en anti-apartheidkommitte som publicerades en enkel men innehållsrik stencilerad skrift, "Syd-och Sydvästafrika bulletinen". Jag blev efter ett tag granne med Billy och Yulissa Modise, sydafrikaner i exil, och genom dem träffade jag några av de tidiga aktivisterna i kommittén, som då inte var särskilt aktiva utöver skrivandet. 1968 var jag och min man, Thomas, med och demonstrerade mot Davis Cup matchen i Båstad mot Rhodesia. Matchen ställdes in och det blev mycket publicitet.

Ett halvår senare fick jag och Thomas berätta om detta på ett stort offentligt möte med befrielseörelser i exil i Lusaka, Zambia, där vi gjorde en studie om kåkstäder. Det gensvar vi

fick var starkare än vi tyckte vi förtjänade, vi hade ju bara hängt med på demonstrationen. Men upplevelsen lade grunden för en känsla av delaktighet i kampen, som sen låg till grund för mitt solidaritetsarbete. Amilcar Cabral, ledare för befrielseörelsen PAIGC i Guinea-Bissau hade pekat på skillnaden mellan solidaritet och välgörenhet. Solidaritet var just detta att man stödjer varandra i kampen mot samma mål, i detta fall mot orättvisor i form av kolonialism och apartheid.

Bildandet av Afrikagrupper

Så bildade vi Lunds Afrikagrupp, LAG, som tillsammans med Malmö Afrikagrupp var ansvarig för av tidskriften, som nu hette Södra Afrika informationsbulletin. Jag skrev knappast något, men hjälpte till med tryckning och distribution på Acupress på Amiralsgatan i Malmö.

1969 deltog vi i aktionerna mot Cabora Bassa, en stor kraftverksdam i Moçambique, som skulle förse Sydafrika med el, och där ASEA medverkade. Ett helt nummer av bulletinen ägnades åt detta. Då hade vi kontakter i den lokala fackklubben på Asea i Ludvika, men annars var förhållandet till fackföreningen inte det bästa. Metall påstod att 300 svenska jobb skulle gå förlorade, vilket inte hände när ASEA faktiskt drog sig ur projektet.

1970 bodde jag i Stockholm och var med och startade Stockholms Afrikagrupp, där fanns en Sydafrikakommitté och en Angolakommitté, vilka utgjorde kärnan i gruppen. Afrikagrupperna jobbade mest dessa år mot krigen i de portugisiska kolonierna, även om vi också hade viss bevakning av Sydafrika. Ett halvduzin Afrikagrupper jobbade lokalt och hade informella men täta kontakter med varandra. Det första nationella mötet med alla existerande grupper var i Arvika 1971. Det minns jag för jag hade med mig min första dotter, Sara, som bara var något halvår gammal. Årliga nationella möten hölls sedan och 1975 bildades AGIS, Afrikagrupperna i Sverige.

1973 tror jag det var, som LAG var värdar för en konferens med ledare för de befrielseörelser vi stödde i de portugisiska kolonierna, MPLA, Frelimo och PAIGC. Dessutom deltog representanter för solidaritets-organisationer i England och flera andra länder. Vi hyrde lokaler på Smålands nation för mötena. Övernattningen ordnades hemma hos LAG:s medlemmar. Jag konfronterades för första gången med behovet av säkerhetsarrangemang. Vi fick möblera om så att ingen av ledarna satt med ryggen mot ett fönster.

Kolonialtidens slut

Med fascismens fall i Portugal 1974 fortsatte solidaritetsarbetet med de nya självständiga länderna, så småningom i den fristående biståndsorganisationen ARO (Afrikagruppernas Rekryteringsorganisation). Fokus för Afrikagrupperna blev återigen Sydafrika. Efter Soweto-upproret 1976 var det inte svårt att få gehör för solidaritetsarbete. Jag jobbade i Moçambique året efter och träffade då en kille på 17 år som varit med. Hans berättelse var väldigt stark. Han menade att han inte haft någon framträdande roll i upproret, men deltagit i protester mot afrikaans som undervisningsspråk och för undervisning i matte och fysik. Några dagar efter upproret blev han hämtad i sin säng mitt i natten, och det följdes av månader av isolering och tortyr (hindrades att sova, fick stå på knä länge, länge). Vakterna låtsades ofta slarva, som för att ge flyktmöjligheter, men han visste att om han skulle försöka blev han skjuten i ryggen. Han hade sett det hända. Efter att ha släppts lyckades han ta sig ut ur landet. Han kunde då av säkerhetsskäl inte säga hur. Men han antydde att utan hjälp av vita inom statsförvaltningen hade det inte gått.

Bojkottdebattens tid

Från den första anti-apartheidörelsen i början av 60-talet fram till apartheids fall pågick debatten för och emot bojkott med i stort sett samma argument. Nordvästra Skånes tidningar stödde apartheid och fascistregimerna i södra Europa, Liberala tidningar argumenterade att handel och investeringar stödde demokratisering, medan bojkott skulle drabba folket. Vårt huvudsakliga motargument var att befrielseörelserna efterfrågade bojkott, men också att de svenska företagens produkter användes av polis och militär. Solidaritetsarbetet fick alltmer mer stöd hos allmänheten. Olof Palme hade ett personligt engagemang och socialdemokratiska partiet hade ett aktivt och tydligt avståndstagande från apartheid. Men isoleringsstrategin hade inget tydligt stöd. LO och TCO förespråkade svensk industrietablering i Sydafrika. De hade kontakt med de legala fackföreningarna vid de svenska industrierna. Det fanns också fackföreningar som tvingats under jorden och i exil och dem hade vi i Afrikagrupperna kontakt med (och säkert socialdemokraterna också fast utan vår vetskap).

Själv var jag TCO ansluten och jobbade i motvind för isolering. TCO hade en insamling till de legala fackföreningarna, och även om vi ansåg att detta var mot isoleringsstrategin, så gav det mig och andra aktivister många möjligheter att tala på fackmöten här runtom i Sverige. Afrikagrupperna jobbade under alla apartheidåren mycket mot svenska företagsetableringar. Men förtrycket i Sydafrika var tuffare än någonsin och det var svårt att få ut tillförlitligt material om motståndet.

Den Svarta Medvetenhetsrörelsen engagerade unga och de arbetade mer öppet än ANC. Men efter mordet på dess ledare Steve Biko (1977) fick även de gå under jorden. Detta var ju före internet och de möjligheter som det mediet ger. Jag jobbade periodvis i Zambia och för mig var det de personliga kontakterna med flyktingar och befrielseörelser som höll mitt engagemang vid liv. Jag intervjuade exilledare för ZANU, ZAPU SWANU, SWAPO, ANC och Unity Movement, och försåg kamraterna därhemma med utskrifter. Upprepade massakrer gav publicitet om förtrycket i Sydafrika.

Aktivistarbete: Information, loppis och studier

Afrikagrupperna definierade sig som en anti-imperialistisk aktivistorganisation med individuellt medlemskap. Som aktivister stod vi ofta på torget, delade ut flygblad och samlade in pengar. För varje gång var man tvungen att söka polistillstånd. Många av oss var studenter, men många av oss, som höll på år efter år, var förvärvsarbetande. Vi hade universitetsanställda, sjukvårdspersonal, lärare och hantverkare som medlemmar, och en fotograf och en sjöman kommer jag nu också väl ihåg. En rätt stor grupp av afrikanska studenter i Lund hade vi sporadisk kontakt med, och kunde få stöd vid vissa aktioner. Vitor Batista, som lämnat Portugal för att undgå att bli uttagen till krigstjänstgöring i kolonierna hörde under flera år till de mycket aktiva.

Själv jobbade jag heltid och hade två barn. Mitt engagemang underlättades av att gruppen hade en lokal i källaren till huset där jag bor. Vi träffades varje tisdagskväll, till det kom studiecirklar för ickemedlemmar och aktioner på stan. Mitt specialintresse var afrikansk skönlitteratur, som jag hade cirklar i under många år, och med dem fick kontakt med afrikaintresserade människor utanför kretsen av vänsteraktivister. Ibland ordnade vi loppmarknader. Vi delade ut flygblad i stadsledarna, hämtade lopporna, sorterade och sålde i tillfälligt hyrda centrala lokaler. Det gav mycket pengar till skillnad från bösskramlandet på stan. De kläder vi inte sålde gick via Emmaus till flyktinglägren i Afrika.

Vi studerade mycket. Framstående medlemmar, de flesta i Stockholmstrakten, skrev en bok som användes i studiecirklar. Den första kom ut 1972 och en ordentligt utarbetad utgåva kom 1977. Studierna var inriktade på att kunna ta ställning till de olika organisationer i Sydafrika som verkade mot apartheid och deras verksamhet. Vi byggde upp ett imponerande kontaktnät. Exilsydafrikaner försåg oss med material, liksom holländska och brittiska solidaritetsorganisationer. De var välunderrättade och delade regelbundet med sig av vad de visste. Även danska, holländska och italienska grupper bidrog. På den tiden var det brevledes. Flygpost från Zambia tog över en vecka. Anti-apartheidrörelsen troligen den första globala solidaritetsrörelsen.

Afrikagrupperna landade så småningom i ställningstagandet att ANC var den ledande befrielseörelsen. Det var inte så enkelt som det nu efteråt kan förefalla. Verksamheten i Sydafrika var ju underjordisk, det fanns flera konkurrerande organisationer, framförallt konkurrerade exilorganisationerna, och vi konfronterades av mängder med motsägelsefull information och desinformation. I Lunds Afrikagrupp togs ställningstagandena i stor enighet, i vissa andra grupper blev konflikterna mellan de som stödde PAC eller Unity Movement (främst

trotskistiska grupperingar) jobbiga. I LAG fanns aktivister som var medlemmar i olika vänstergrupper, i vänsterpartiet (då VPK), i socialdemokraterna och under en period var faktiskt en av våra mest aktiva medlemmar folktoppartist. De flesta var partilösa medan flera var aktiva i kyrkliga organisationer.

Centralorganisationer bildas

Med bildandet av Afrikagrupperna i Sverige, AGIS, och etablerandet av ett centralt kontor i Stockholm blev vårt material mer professionellt. Men centraliseringen innebar också att lokalgrupperna tappade initiativ och entusiasm. Organisationen blev dominerad av Stockholm, Uppsala och Mälardalen. Lunds Afrikagrupp hade inte ens någon i styrelsen, det var för dyrt och tröttsamt att åka på möten. Det pågick en hel del kontakter mellan Afrikagrupperna och socialdemokratin, ABF och SIDA, även om vi alltid hölls på armlängds avstånd.

Afrikagrupperna ansågs för långt till vänster. ANC hade kontakter med Moskva, vilket misstänkliggjorde organisationen i mångas ögon. Detta var ju under det kalla kriget. Frågor om våld, väpnad kamp och förhållande till Sovjet, hörde till de vi aktivister ständigt konfronterades med.

I syfte att bredda rörelsen och mildra vänsterstämpeln bildades på centralt initiativ Isolera Sydafrikakommitten, ISAK 1979. I hela riket blev ca 70 organisationer medlemmar och genom dem blev uppemot 800 000 personer indirekt medlemmar i ISAK. I Lund bildade ett tjugotal politiska och kyrkliga organisationer en lokal kommitté, varav fem blev aktiva i styrelsen. Jag satt för Afrikagruppen och Greta Hofsten för en kyrklig organisation. Vi inhandlade Sydafrikanska varor som vi radade upp på ett bord på torget för att folk skulle känna igen vad de INTE skulle köpa. Bland annat en flaska Cap Constantia, ett populärt starkvin. Den öppnade vi Nelson Mandela frigavs. Då var vinet brunt och hade grus i botten, men det var gott. Till detta åt vi kex med Koo-marmelad. Möjligen utan officiell sanktion av ISAK, tillverkade vi små röda klisterkapper med texten Köp inte sydafrikanska varor, och klistrade inne i butikerna på Koo marmelad, apelsiner och annat. Senare hade vi en bojkottkampanj riktad mot Shells verksamhet i Sydafrika.

Amandla var en dans och sånggrupp bestående av sydafrikanska 30 ungdomar från flyktingläger i Tanzania. De var på turné 1983 under ledning av Yulissa Modise. De kom till Lund tack vare ändringar i programmet, det var inte planerat från början. Trots mycket kort varsel lyckades vi ordna några fullsatta och bejublade föreställningar i Svaneskolans stora aula. Gruppen skulle sen flyga vidare till Nordafrika men deras framträdande där blev inställt och de blev fast här i en vecka innan de kom iväg. Tjugo av dem var inkvarterade på vinden och i olika rum i den stora villa där jag bodde i kollektiv. Det blev oerhört jobbigt med att få fram mat och att hålla ordning på ungdomarna, men det gick bra.

På åttiotalet jobbade jag periodvis i Zimbabwe och bodde då hos mina vänner Jaja och Premi Appalaju, som bott i Lund och jobbat med oss för att ta emot Amandla-gruppen. Periodvis var det för farligt att bo hos dem i Harare. De använde bara sitt hus på dagarna. De sov på olika platser varje natt. Några ANC aktivister hade blivit likviderade av apartheidregimens utsända mördarpatruller. För mig var det en upplevelse att få sitta i Appalajus vardagsrum och lyssna till många av Sydafrikas exilledare, som mellanlandade där under sina resor. Jag kunde prata med dem, inte i intervjuform, utan i långa avslappnade samtal.

Efter apartheid

Med Mandelas frigivande 1990 började förändringen av en befrielse rörelse till ett lagligt demokratiskt parti. I oktober det året blev jag bjuden av ANC att komma till en konferens om kommunal demokrati, fysisk planering och bostadsbyggande. Jag fick delta i diskussionerna, som till stor del handlade om vilken roll *civics* (en sorts medborgarorganisationer eller gatukommittéer som trotsat apartheid och upprättat zoner där de styrde) skulle ha i relation till valda företrädare inom den kommunala demokratin. Jag var ombedd att hålla ett anförande om hur det går till i svenska kommuner, speciellt med hänsyn till stadsplanering och bostadsbyggande, men det fick jag förenkla ganska mycket för att anpassa till den pågående diskussionen. De sydafrikanska aktivisterna förväntade sig en mycket snabb förändring. Jag såg risken för djup besvikelse och försökte visa på hur rättvisa städer kan byggas, men att det inte kan ske över en natt. Något man bittert har fått erfara, trots ett ambitiöst miljonprogram.

Jag hade också förmånen att få vara med på ANC:s första legala kongress i Durban året efter. Där visade kvinnorna tydligt att de ville ha stora förändringar mot jämställdhet, både i samhället och i partiet. När Mandela sedan mötte oss utländska gäster för en frågestund, erkände han att han inte tidigare hade förstått vidden av missnöje bland Sydafrikas kvinnor, men att han inte tvivlade på att det var berättigat. Med detta kan man säga att mitt solidaritetsarbete för södra Afrika förändrades till att bli helt integrerat med mitt professionella liv. Jag fortsatte med undervisning och forskningssamarbete vid universitet i regionen och drev olika projekt kring jämställdhet inom bostads- och stadsbyggnadsfrågor.